gemeente Dinkelland

Inrichtingsplan Lemselermaten

Aan: Bestuurlijke AdviesGroep LEM

Van: Projectgroep LEM
D.d.: 16 september 2021

De projectgroep LEM legt het volgende aan u voor. Over het eerste punt van het te nemen besluit heeft de projectgroep geen overeenstemming bereikt. LTO/PE zijn het niet eens met het instellen van een bemestingsvrije 30-jaarszone en geven in overweging om hiervoor een monitoringsplan op te stellen, in lijn met het BAG-besluit van maart 2019. De gekozen formulering van besluit 1 is gekoppeld aan de voorliggende 95%-versie van het inrichtingsplan. Het is aan u om te bepalen of u deze formulering volgt.
De punten 2 t/m 7 van het besluit zijn afhankelijk van het eerste.

De Bestuurlijke AdviesGroep (BAG) LEM, in vergadering bijeen op 6 oktober 2021

Besluit:

1. **Tot het instellen van een bemestingsvrije dertigjaarszone aan de oostzijde van het Natura 2000-gebied Lemselermaten. Dit vanwege de nieuwe feiten en inzichten over de invloed van sulfaat op de habitattypen Kalkmoeras, Blauwgrasland en Vochtige Alluviale bossen en het advies hierover van KWR-onderzoeker** [redacted]
2. **Tot het vaststellen van het concept-inrichtingsplan Lemselermaten van september 2021 met de bijbehorende plankaart. Dit betreft de invulling van de maatregelen ten behoeve van de instandhoudingsdoelen voor Natura 2000 èn voor de maatregelen op basis van de KaderRichtlijn Water (KRW) in het gebied.**
3. **Dit plan als uitgangspunt mee te geven voor de individuele dossiers voor eigenaren van gronden die door de maatregelen worden getroffen.**
4. **Dat met ieder van hen tenminste twee gesprekken dienen te zijn gevoerd voordat het ontwerp-PIP ter vaststelling aan GS wordt voorgelegd.**
5. **Dat hierbij aan de eigenaren van gronden waarop sprake is van substantiële vernatting de keus wordt voorgelegd hiervoor de bestemming landbouw (met vernatting als beperking) te behouden of om deze om te zetten naar de bestemming natuur (met volledige afwaardering).**
6. **Voorafgaand aan deze gesprekken de eigenaren die op basis van de sulfaatmaatregelen voor het eerst te maken krijgen met Natura 2000 effecten op hun gronden daar zorgvuldig op te voorbereiden.**
7. **Het inrichtingsplan te laten verwerken in een ontwerp-Provinciaal InpassingsPlan waarover de BAG zal adviseren ten behoeve van besluitvorming door Gedeputeerde Staten.**

Toelichting:

Voorgeschiedenis

Het voorliggende inrichtingsplan (Bijlage 3.2) met kaartbeeld (Bijlage 3.4) kent een lange voorgeschiedenis. Het gebiedsproces dat hiertoe vanaf 2015 is geleid door de gemeente Dinkelland is beschreven in het eerste hoofdstuk van het inrichtingsplan. Op diverse momenten heeft de BAG over onderdelen van het maatregelenpakket besluiten genomen. De laatste complete versie van het plan dateert van februari 2020. De bijbehorende kaart dateert van maart 2020 (Bijlage 3.5). Een laatste bespreking hierover in de projectgroep LEM vond plaats eind april 2020. Er was toen nog geen duidelijkheid over de definitieve invulling van de bemestings- en sulfaatmaatregelen. De BAG-LEM heeft over het plan voorjaar 2020 mede vanwege het uitbreken van de coronapandemie nooit gesproken. Net in die periode vond ook de wisseling van het projectteam plaats.
Dit team had tot taak de stukken af te ronden ten behoeve van de finale besluitvorming over het ontwerp-Provinciaal InpassingsPlan. Bij deze afronding bleken een aantal onvolkomenheden in het model. Een doorrekening van effecten via het grondwatermodel moest nog plaatsvinden. Door fouten in het model zouden de effecten zowel voor de natuurdoelen als op de landbouwgronden onvoldoende nauwkeurig in beeld kunnen worden gebracht. Hierdoor bestond het risico dat de maatregelen niet goed zouden worden ontworpen en er een onjuiste grondslag voor het berekenen van schadevergoeding zou worden gehanteerd. Het verbeteren van de modellen was een complex proces, dat veel tijd heeft gekost.
Tegelijk gaf begin 2021 de behandeling van het voorontwerp PIP Bergvennen aanleiding tot aanpassingen. De eerder binnen Dinkelland toegepaste bemestingscategorieën bleken bij de provincie niet houdbaar. Op 15 juli 2021 heeft de BAG hiervoor de nieuwe uitgangspunten vastgesteld.

Sulfaatproblematiek

In de BAG van juli 2021 zijn nieuwe feiten en inzichten gedeeld over de afbrekende werking van sulfaat op de habitattypen in de Lemselermaten. Dit terwijl in het inrichtingsplan een wetenschappelijke onderbouwing voor het niet treffen van maatregelen ontbrak. Hierdoor was het BAG-besluit van maart 2019 om geen sulfaatmaatregelen te treffen juridisch niet houdbaar.
Het technisch management en de deskundigen kwamen hierop met het voorstel om de 10-jaarszone ten oosten en zuiden van het Natura 2000-gebied vrij te maken van bemesting. Voor de 30-jaarszone, die verdacht werd van aanvullende invloed, was het idee om een monitoring op te zetten om na te kunnen gaan of hiervoor aanvullende maatregelen nodig zouden zijn.

In het Technisch Overleg en de Projectgroep waren de vertegenwoordigers van LTO en Particuliere Eigenaren echter niet overtuigd van de noodzaak om vanwege het sulfaatprobleem de gehele 10-jaarszone bemestingsvrij te maken. Daarom werd o.a. op voorspraak van hen ingezet op een verdiepend gesprek met een landelijk expert op het gebied van sulfaat.
De BAG van 15 juli verzocht daarop de expert een schriftelijk advies te laten opstellen waarin ook op de 30-jaarszone zou worden ingegaan. Dit advies is bijgevoegd als Bijlage 3.6 Het verdiepende Technisch Overleg met de expert vond plaats op 17 augustus en gaf aanleiding maatregelen voor te stellen voor de gehele 30-jaarszone. Daarnaast zou nog een monitoring plaats moeten vinden naar de invloed van sulfaat vanuit de 50-jaarszone. Aanvullend op dit gesprek hebben de expert en de specialist van LTO/PE bekeken of de verdeling tussen de invloed van de 10-jaarszone en de 30-jaarszone nader is te onderbouwen. Dit heeft niet geleid tot een nuancering van het belang van de 30-jaarszone. Een samenvattende onderbouwing is verwerkt in het slot van paragraaf 3.3 van het inrichtingsplan (nader onderzoek naar sulfaat).

De vertegenwoordigers van LTO en PE in de projectgroep wijzen er op dat hun adviseur [redacted] nog steeds niet overtuigd is van de stelligheid van de analyse vanuit het projectteam en de verdiepende beoordeling hiervan door [redacted] De onderbouwing van de bedenkingen van [redacted] treft u aan als Bijlage 3.7b. Genoemde vertegenwoordigers pleiten er voor niet af te wijken van de koers van maart 2019 en slechts een monitoringsplan in te stellen voor de sulfaatzones.
Op basis van hun twijfels aan de noodzaak van de maatregelen achten zij het niet verantwoord om rondom de Lemselermaten in totaal bijna net zoveel hectares landbouwgrond uit productie te nemen als het Natura 2000-gebied in zijn geheel telt. Men vindt dit disproportioneel.
De vertegenwoordigers van provincie, waterschap en Staatsbosbeheer wijzen erop dat de wettelijke taak om de habitats in stand te houden geen ruimte laat voor het nemen van de aangetoonde risico's. Bij bijvoorbeeld de Engbertsdijksvenen en het Wierdense Veld is gebleken dat zwaar wordt getild aan instandhoudingsdoelen en dat het rijk de benodigde financiële middelen ook voor het treffen van grootschalige maatregelen steeds beschikbaar stelt.
De vertegenwoordiger van de gemeente heeft moeite met de grote consequenties voor de agrarische ondernemers als die niet overtuigd zijn van de noodzaak van de sulfaatmaatregelen.

Hiermee komt de projectgroep niet tot een eensluidend advies aan de BAG.

Omdat het projectteam geen inhoudelijke argumenten had om de sulfaatmaatregelen niet door te voeren zijn die wel verwerkt in het voorliggende inrichtingsplan.

Door de nieuwe systematiek voor bemestingsmaatregelen wordt een aantal percelen van drie eigenaren nu ingedeeld in categorie V. Dit leidt automatisch tot de bestemming natuur. Hierdoor wordt aan de oostzijde van Lemselermaten bijna 20 ha uit productie genomen. Deze percelen vallen min of meer samen met de tienjaarszone aan de oostzijde.
Door het volgen van het advies van [redacted] komt hier in totaal nog ongeveer 24 ha bij, waarvan het merendeel (een kleine 15 ha) dezelfde drie eigenaren treft. Daarnaast worden 8 eigenaren getroffen die eerder niet in beeld waren. Voor drie van hen gaat het om minder dan 0,5 ha. Voor de vijf anderen betreft het 0,5 tot 2,0 ha. Een geanonimiseerd kaartje met het overzicht hiervan is bijgevoegd. (Bijlage 3.8)

De consequenties van het besluit om nu een 30-jaarszone in te stellen zijn:
- 24 hectare bovenop de eerdere 20 ha krijgt de bestemming natuur. Categorie I als bemestingscategorie komt niet meer voor.
- 8 nieuwe eigenaren worden door de nieuwe maatregel getroffen
- Voor een enkele eigenaar dient de vraag zich aan of het resterende deel van het bedrijf nog voldoende levensvatbaar is. (n.a.v. de uitspraak van de Raad van State over de PIP's Landgoederen Oldenzaal Punthuizen-Stroothuizen)
- De kosten voor grondverweving en mogelijk bedrijfsverplaatsing van het inrichtingsplan nemen ten opzichte van de vorige toe hoewel het nog steeds minder is dan op basis van het beheerplan mocht worden verwacht. Zie voor de omvang van het oorspronkelijke uitwerkingsgebied figuur 2.2 in het inrichtingsplan en bijlage 3.4 voor de vorige versie van het inrichtingsplan. Afgerond ging in de vorige versie ongeveer 15 ha over van landbouw naar natuur. Nu gaat het om 60 ha maar op basis van het beheerplan was 90 ha uitwerkingsgebied potentieel bestemd als natuur.

De consequenties van het nu niet volgen van het advies om de 30-jaarszone in te stellen voor bemestingsbeperkingen zijn:
- Er zal een verdergaande onomkeerbare afbraak optreden van het veenpakket in het vochtig alluviaal bos, het kalkmoeras en in de blauwgraslanden waardoor deze

habitats verder achteruit gaan in plaats van herstellen. Daarmee wordt het gros van de instandhoudingsdoelen niet gehaald;
- Tevens kunnen hydrologische maatregelen niet worden uitgevoerd, omdat hierdoor de kwel toeneemt en de aanvoer van sulfaat wordt verhoogd;
- Volgens het beheerplan moet de sulfaatproblematiek in de 2e beheerplanperiode worden aangepakt. Dat is direct na uitvoering van het voorliggende inrichtingsplan. Als nu geen maatregelen worden getroffen, zal dat dus vrij snel opnieuw ter sprake komen en het risico dat het dan nog ingrijpender moet.
- De ondernemers die later mogelijk alsnog worden geraakt door de sulfaatmaatregelen blijven hierover nog in onzekerheid. De schadecompensatie die hen nu kan worden geboden biedt slechts een deeloplossing waar later een nieuwe deeloplossing bij komt. De mogelijkheid voor een totaaloplossing ineens vervalt daardoor.

Planning

Omdat niet bekend is welk besluit de BAG uiteindelijk over de sulfaatmaatregelen gaat nemen, is nog niet gestart met het opstellen van het ontwerp-PIP. Dit betekent dat het niet mogelijk is om GS er tijdig een besluit over te laten nemen om de gemeenteraad erin februari 2022 over te kunnen horen.
De behandeling schuift daarmee over de gemeenteraadsverkiezingen heen. Het horen van de raad is op zijn vroegst in mei 2022 mogelijk. Dit biedt echter wel ruimte om eigenaren die voor het eerst worden geraakt door Natura 2000-maatregelen daar zorgvuldig op voor te bereiden.

Overige wijzigingen inrichtingsplan

Bijlagen:
3.2 concept-Inrichtingsplan versie september 2021
3.4 kaartbeeld inrichtingsmaatregelen september 2021
3.5 kaartbeeld inrichtingsmaatregelen maart 2020

De belangrijkste overige wijzigingen in het voorliggende inrichtingsplan ten opzichte van de vorige versie betreffen:

a. De actualisatie van de oppervlakte- en grondwatermodellen. Het resultaat hiervan is met name beschreven in hoofdstuk 6 (Effecten) van het inrichtingsplan. De percelen waar significante vernatting optreedt zijn op de plankaart aangeduid met een gele kleur die staat voor "agrarisch met beperking (vernatting)" al dan niet met aanvullende bemestingsmaatregelen
b. De in de BAG van 15 juli vastgestelde (aangepaste) bemestingscategorieën zijn toegepast.
   - Ongewijzigd bleven de categorieën I (blijvend grasland), en V (stoppen bemesting). Categorie II (beperking bemestingsperiode) kwam bij LEM niet voor
   - Categorie IV (na uitmijnen evenwichtsbemesting) wordt niet meer toegepast en is overgegaan naar V.
   - Voor het perceel in categorie III (beperking hoeveelheid bemesting) js om inhoudelijke redenen (zie BAG-notitie 15 juli) besloten dit onder te brengen in categorie V en niet in categorie II, wat nog het enig mogelijke alternatief was geweest.
   - De percelen in categorie V krijgen de bestemming Natuur, omdat hier geen bemesting meer mag plaatsvinden.
c. Het ontwerp van de Weerselerbeek is in verband met het meenemen van de KRW-maatregelen nader uitgewerkt. Belangrijkste wijziging die op de plankaart zichtbaar is, is de invoering van de aan weerzijden van de beek vijf meter breder beplantingsstrook. Deze krijgt de bestemming natuur. Juist deze strook zou bij het behoud van de bestemming landbouw de grootste natschade kennen. Vandaar dat

het bij voorbaat bestemmen tot natuur van deze strook relatief weinig extra schade oplevert.

Vervolgproces

a. Zo snel mogelijk na het BAG-besluit worden de eigenaren die door de sulfaatmaatregelen voor het eerst door Natura 2000 worden getroffen hierop zorgvuldig voorbereid.
b. Daarna (en daarnaast voor de andere eigenaren) starten de individuele gesprekken op basis van dossiers per bedrijf die door adviesbureau Aequator, Wareco en IB Vreeswijk zijn aangepast naar aanleiding van de wijzigingen van het inrichtingsplan.
   In een eerste gesprek zal worden toegelicht of er voor de betreffende eigenaar sprake is van wijzigingen ten opzichte van de vorige versie en wat deze inhouden. Deskundigen van het projectteam geven deze toelichting. Een rentmeester is hierbij vooral als waarnemer aanwezig. Voor zover van toepassing wordt de keuzemogelijkheid voor de bestemming Natuur bij ernstige vernatting toegelicht.
   In een tweede gesprek staat de geboden compensatie centraal die de rentmeester zal toelichten. Het projectteam blijft betrokken en beschikbaar voor inhoudelijke vragen.
c. Naar aanleiding van de gang van zaken bij het ontwerp-PIP Springendal is de lijn nu dat met alle eigenaren tenminste deze twee gesprekken zijn gevoerd voordat het ontwerp-PIP ter besluitvorming aan GS wordt voorgelegd.
d. Bij vernatting krijgt de eigenaar als basis een compensatievoorstel op basis van behoud van de landbouwbestemming. Wil hij voor een goede afweging ook een aanbod op basis van de bestemming natuur, dan dient hij dit zelf aan te geven.
e. Geeft de eigenaar binnen een periode van vier maanden na start van de gesprekken aan dat hij voor zijn perceel kiest voor de bestemming natuur, dan wordt dit in het ontwerp-PIP meegenomen dat aan GS wordt voorgelegd. Tot aan de vaststelling van het PIP kan een dergelijke keus nog steeds worden gemaakt.
f. De gesprekken met de eigenaren stoppen natuurlijk niet na vier maanden. De rentmeesters gaan door totdat overeenstemming is bereikt over de geboden compensatie (in geld of ruilgrond). Het projectteam staat tot aan definitieve vaststelling van het inrichtingsplan open voor kleine verbetersuggesties die het doelbereik niet benadelen. Ook bij de detaillering van het ontwerp en de feitelijke realisatie staat goed overleg met de betrokken eigenaren altijd voorop.
g. Vanwege het in acht nemen van zorgvuldigheid bij het besluit over de sulfaatmaatregelen is het niet mogelijk het ontwerp-PIP LEM nog voor de gemeenteraadsverkiezingen in procedure te brengen. Omdat de eerste inhoudelijke raadsvergadering daarna pas plaatsvindt in mei wordt nu van een aangepaste tijdsplanning uitgegaan. (zie Bijlage 3.9)
h. Uitvoering van de maatregelen is pas mogelijk als èn het PIP is vastgesteld dan wel onherroepelijk is geworden na behandeling van eventuele beroepen door de Raad van State èn over de betreffende gronden kan worden beschikt na overeenstemming over de schadecompensatie.

Kanttekening

a. Vooralsnog is uitgangspunt dat de uitspraak van de Raad van State van 30 juni over de PIP's voor Landgoederen Oldenzaal en Punthuizen-Stroothuizen geen invloed heeft op het maatregelenpakket in het inrichtingsplan. Hoe zal worden omgegaan met de gevolgen van de maatregelen voor de levensvatbaarheid van de geraakte bedrijven zal bij de besluitvorming over het ontwerp-PIP worden meegenomen. Het is bij het voorliggende plan voor enkele situaties wel een aandachtspunt.

Toelichting grondslagen

In dit document kunt u secties vinden die onleesbaar zijn gemaakt. Deze informatie is achterwege gelaten op basis van de Wet open overheid (Woo). De letter die hierbij is vermeld correspondeert met de bijbehorende grondslag in onderstaand overzicht.

J Art. 5.1 lid 2 sub e

Het belang van de openbaarmaking van deze informatie weegt niet op tegen het belang van de eerbiediging van de persoonlijke levenssfeer van betrokkenen